

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.173/2021/6. szám

A felperesek:

I. rendű: (I. r. felperes neve) ((felperesek lakcíme).)

II. rendű: (II. r. felperes neve) ((felperesek lakcíme).)

A felperesek meghatalmazott jogi képviselője:

Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: Dr. Bihari Krisztina; (ügyvéd címe))

Az alperes:

(alperes neve) ((alperes címe).)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Szabó István Tamás Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: Dr. Szabó István Tamás; ügyvédi iroda címe.)

A per tárgya:

Felmondás jogszerűtlenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság neve és a megfellebbezett határozatának a száma:

Szegedi Törvényszék 20.P.20.843/2020/29.

A fellebbezést benyújtó fél, a fellebbezés száma:

Alperes 20.P.20.843/2020/30.

Í T É L E T:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal a pontosítással, hogy az alperes felmondó nyilatkozatát jogszerűtlennek tekinti.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek mint együttes jogosultaknak 11 430 (tizenegyezer-négyszázharminc) Ft másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Tényállás

[1] A felperesek mint adósok és az alperes mint kölcsönadó 2007. július 17. napján (kölcsönszerződés száma) számon kölcsönszerződést kötöttek, amelyet dr. (közjegyző neve) közjegyző 2007. július 23. napján (közokirat száma). számon foglalt közokiratba.

[2] A kölcsönszerződés VI. pontja a szerződésszegés eseteit rögzítette: az 1. pont szerint az alperes jogosult a kölcsönszerződést súlyos szerződésszegés esetén azonnali hatállyal felmondani, és a teljes kölcsöntartozást járulékaival együtt lejárttá tenni, a felperesek pedig a felmondással esedékessé vált tartozást a felmondás közlésével egyidejűleg kötelesek megfizetni. A VI.2. pont alapján súlyos szerződésszegésnek minősültek a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: Ptk.) 525. §-ában, a szerződésben, valamint az üzletszabályzatban foglalt esetek, így különösen: ha az adós a szerződésben (A kölcsön kamata, egyéb díjak, költségek és jutalék megfizetésére vonatkozó III. fejezetében) foglalt bármely kötelezettségét, annak esedékességétől számított 30 napon belül nem teljesíti (a. pont); a banknál nyitott bankszámla megszüntetésre kerül (d. pont); a szerződéshez kapcsolódó biztosítási szerződés bármely okból megszűnik, illetve ha a biztosítás díját nem, vagy csak részben fizetik, a biztosítási szerződés valamely lényeges részében a bank hátrányára megváltoztatják (e. pont); az adósok vagy a készfizető kezes bármely más, a szerződésben vagy az üzletszabályzatban foglalt, a bank által fontosnak minősített kötelezettségét megszegi (i. pont).

[3] A VI.3. pont szerint felmondás esetén a szerződés alapján fennálló valamennyi követelés lejárttá válik és megnyílik az alperesi bank kielégítési joga.

[4] Az alperes a 2011. szeptember 15. napján a (közokirat 2. száma). számú közokiratba foglalt nyilatkozatával a kölcsönszerződést azonnali hatállyal a Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontjára hivatkozással felmondta, mert a felperesek a kölcsönszerződés I-IV. fejezetében foglalt fizetési kötelezettségeiknek felszólítás ellenére nem tettek eleget. Az okirat tartalmazta azt is, hogy az alperes nyilvántartása szerint a kölcsöntartozás összege 2011. szeptember 2. napján összesen 130 968,06 CHF (126 718,32 CHF tőke, 4 019,81 CHF esedékes ügyleti kamat, 229,93 CHF késedelmi kamat). A közjegyző által (...) és a (....) számon kiállított végrehajtási záradék alapján a felperesek ellen a fenti összeg végrehajtása iránt Ottroba László önálló bírósági végrehajtó előtt indult végrehajtási eljárás (.....) és (.....) számon.

[5] Az alperes a 2014. évi XXXVIII. tv. (a továbbiakban: D2 törv.2H2 tv.) által előírt törvényi elszámolást elvégezte, a felülvizsgált elszámolás szerint a kölcsönszerződéshez kapcsolódó tisztességtelenül felszámított összeg 18 180,57 CHF.

[6] A felülvizsgált törvényi elszámolás eredményeként a felmondás időpontjában a felpereseknek 8 957,27 CHF követelése volt, az alperes nyilvántartása szerint 7 919,37 CHF tartozásuk állt fenn.

[7] A felperesek a Szegedi Járásbíróságon (..) számon előterjesztett keresetükben a velük szemben indult végrehajtási eljárások megszüntetését kérték a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (a továbbiakban: Pp.) 366. §-a és 369. § a) pontja alapján. A Szegedi Járásbíróság 2017. május 31. napján kelt (.....) számú ítéletében a per tárgyát képező végrehajtási eljárásokat megszüntette. Megalapozottnak találta a felpereseknek azt a hivatkozását, hogy a végrehajtani kívánt követelés azért nem jött létre érvényesen, mert az

annak lejártta tételéhez szükséges felmondás nem volt jogszerű, tekintve, hogy a felmondás időpontjában a felülvizsgált elszámolás adatai szerint nem volt olyan fizetési késedelmük, amely a felmondás jogának gyakorlását lehetővé tette volna.

[8] A fellebbezés alapján eljáró Szegedi Törvényszék a (.....). számú végzésében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és ugyanezt a bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Iránymutatása szerint az elsőfokú bíróságnak tájékoztatnia kell a megismételt eljárásban a felpereseket a felmondás jogellenességének megállapítása iránti kereset előterjesztésének lehetőségéről, továbbá vizsgálnia kell a végrehajtás megszüntetése iránti keresetet megalapozó további felperesi hivatkozásokat.

[9] A megismételt eljárásban a Szegedi Járásbíróság (.....) számú végzésében a felperesek által 2018. március 13. napján a felmondás jogellenességének megállapítása iránti kereset új számra iktatását rendelte el, majd (.....). számú végzésében a keresetlevelet áttette a Pesti Központi Kerületi Bírósághoz a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. (a továbbiakban: új Pp.) rendelkezései alapján.

[10] A Pesti Központi Kerületi Bíróság a (.....) számú végzésében ugyancsak illetékességének hiányát állapította meg, ezért a Kúria a (.....) számú végzésében az eljárás lefolytatására a Szegedi Járásbíróságot jelölte ki. Megállapította, hogy a felmondás jogszerűtlenségének megállapítására irányuló kereset elkülönítésével nem keletkezett új ügy, ez csak azt jelenti, hogy a per eldöntésére váró vitás kérdéseket a bíróság elkülönítette, de ugyanannak a pernek a keretében tárgyalja, ezért annak áttétele nem lehetséges. Hangsúlyozta továbbá, hogy az eljárásra a Pp. rendelkezései az irányadók, mert a per 2015. október 2. napján indult, és a kereset mindvégig tartalmazott a felmondás jogszerűtlenségére történő hivatkozást.

[11] A Szegedi Járásbíróság a (....). számú ítéletében megállapította, hogy az alperes 2011. szeptember 15. napján kelt felmondása jogszerűtlen.

[12] A Szegedi Törvényszék a (.....) számú végzésében az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, és a keresetlevél áttételéről rendelkezett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező Szegedi Törvényszékhez, rámutatva, hogy a felperesek a felmondás jogszerűtlenségének megállapítása iránti keresetükben hivatkoztak a kölcsönszerződés VI.2.a), d), e), i) pontjainak tisztességtelenségére is, ezért a per tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában indult pernek minősül, amelyre tekintettel a perre a Pp. 23. § (1) bekezdés k) pontja alapján a törvényszék rendelkezik hatáskörrel.

Felperesek keresete, alperes ellenkérelme

[13] Az áttételt követően folytatódó elsőfokú eljárásban keresetükben a felperesek annak megállapítását kérték, hogy a perbeli kölcsönszerződést felmondó alperesi nyilatkozat érvénytelen. Hivatkoztak egyrészt arra, hogy a felmondás alaki és tartalmi okból nem felel meg a jogszabályoknak, ezért a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis, másfelől pedig arra, hogy a kölcsönszerződés VI.1., VI.2.a), d), e), i) pontjai tisztességtelen szerződési feltételeket rögzítenek, ezért azok érvénytelenek. Előadták továbbá, hogy a törvényi elszámolás alapján 18 180,57 CHF összeget számított fel tisztességtelenül az alperes, amelyet a felmondáskor lejárt tartozásból levonva megállapítható, hogy a felmondáskor túlfizetés mutatkozik a javukra. Megállapítási keresetüket a Ptk. 239/A. §-ára alapították, ezért megítélésük szerint a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában írt feltételeinek vizsgálata szükségtelen.

[14] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezése szerint a felpereseknek a felmondás időpontjáig 7 919,37 CHF hátraléka keletkezett, a szerződésből

eredő fizetési kötelezettségük elmulasztása a felmondást megalapozó súlyos szerződésszegésnek minősült. A szerződésszegő magatartást nem teszi meg nem történtté az, hogy utóbb az árfolyamrés alkalmazására, valamint az egyoldalú kamat- és költségemelésre vonatkozó rendelkezések érvénytelensége folytán felszámított összeggel el kellett számolnia. Az a tény, hogy a törvényi elszámolás eredményeként az adósnak esetleg túlfizetése keletkezett, nem érinti a felmondás jogszerűségét. Erre vonatkozó következtetés nem vonható le sem az elszámolásra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekből [DH2. tv., 54/2014. (II.10.) MNB rendelet], sem pedig az Alkotmánybíróság határozataiból [3019/2017. (II. 17.) AB határozat]. Vitatta továbbá a megjelölt szerződési feltételek tisztességtelenségét.

Az elsőfokú ítélet

[15] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy a peres felek között (kölcönszerződés száma) számon 2007. július 17. napján létrejött kölcsönszerződést felmondó 2011. szeptember 15. napján kelt alperesi nyilatkozat érvénytelen. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 87 100 Ft perköltséget.

[16] Rámutatott, a megállapítási kereset előterjesztésének nem lehet alapja a Ptk. 239/A. §-a, mert a felperesek keresetükben nem a szerződés egyes rendelkezései, hanem a felmondás érvénytelenségének megállapítását kérték. A megállapítási kereset Pp. 123. §-ában írt feltételeit fennállónak ítélte, mert a megállapítás iránti megalapozott kereset ugyanis azzal az eredménnyel jár, hogy elhárulnak a szerződés felmondásának jogkövetkezményei (végrehajtási záradék fenntartása, végrehajtás további foganatosítása), vagyis a felpereseknek a megállapítási kereset előterjesztéséhez jogvéde érdeke fűződik, marasztalási kereset előterjesztésére pedig nincs lehetőségük. Utalt arra, a változó bírói gyakorlat szerint a felmondás érvénytelenségének megállapítása iránti kereset akkor is előterjeszthető, ha a végrehajtási eljárás már megindult.

[17] Határozatának részletesen kifejtett indokai szerint megalapozatlan a felpereseknek a felmondás alaki és tartalmi hiányosságaival kapcsolatos hivatkozása, továbbá nem találta megállapíthatónak a szerződés megjelölt pontjai tisztességtelenségét sem.

[18] Ezt követően vizsgálta, hogy a felmondás időpontjában volt-e a felpereseknek hátralékos tartozása. Egyetértett az alperesnek azzal az álláspontjával, hogy sem az ún. DH törvények, sem pedig az MNB rendelet nem tartalmaznak a hitelezőt megillető felmondás jogszerűségét illetve jogszerűtlenségét érintő rendelkezést, mint ahogyan a 3019/2017. (II. 17.) AB határozat sem. Rámutatott, a felmondás időpontjában vizsgálendő, hogy az adósok részéről történt-e olyan szerződésszegés, amely a felmondást megalapozza. Hangsúlyozta, az alperes maga vezette le azt a számítást, amelynek eredményeként megállapítható, hogy a felmondás időpontjában – a felülvizsgált elszámolás eredményeként mutatózó túlfizetés arányos részét elszámolva – a felperesek követelése meghaladta az alperes által nyilvántartott hátralék összegét. Utalt arra, téves a felperesek álláspontja, hogy a törvényi elszámolás alapján jelentkező teljes túlfizetés a felmondás időpontjában elszámolható, mindez azonban a perbeli jogvita eldöntése szempontjából közömbös.

[19] Rámutatott, az alperes a Pp. 164. §-ban írt bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget, mert a bíróság jogkövetkezményekre történt figyelmeztetést tartalmazó felhívása (20.P.20.843/2020/9. számú végzés) ellenére sem terjesztett elő olyan, a korábbtól eltérő számítási módot, amely alapján megállapítható lenne, hogy a felpereseknek a felmondás alapjául szolgáló hátralékuk állt fenn.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[21] Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

[22] Indokolása szerint az eljáró bíróságok tévesen alkalmazták a Pp. rendelkezéseit, mert a felperesek az új Pp. hatályba lépését követő időpontban, 2018. márciusában jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozata értelmében a felmondás jogellenességének megállapítása iránti keresetként. Utalt arra, az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó Konzultációs Testület a 23. sorszámú állásfoglalása szerint az ügy a bíróság előtt akkor indul meg, amikor a fél az eljárást megindító beadványát először előterjeszti. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében nem adta indokát, hogy a perre miért nem az új Pp. szabályait alkalmazta. Ez önmagában megalapozza a másodlagos fellebbezési kérelmét.

[23] A megállapítási kereset új Pp. 172. § (3) bekezdésében írt feltételei nem állnak fenn, mert a felperesek jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának a megállapítására terjeszthették volna elő keresetüket, ilyen jogkövetkezmény levonását azonban nem kérték a bíróságtól. A felpereseknek keresetükben meg kell jelölniük a megállapítási kereset előterjesztésekor azon védendő felperesi alanyi jogot, amelynek megóvása érdekében szükséges a bíróság eljárása, továbbá az alanyi jogot megalapozó tényeket, körülményeket, jogi érveket és az ezek között fellelhető összefüggéseket és annak bizonyítékait. A felperesek keresete ennek nem felelt meg, ezért emiatt el kellett volna utasítani.

[24] Az ítélet ellentétes a Kúria BH2018.3.81. számú határozatával, az elsőfokú bíróság azonban nem indokolta, hogy attól milyen okból tért el.

[25] A felperesek nem tették vitássá, hogy a felmondás időpontjában hátralékuk állt fenn, csupán annak jogkövetkezményeit vitatták. Így ha a jogerős ítélet alapján a közjegyzői záradékot törölnék, illetve a végrehajtás megszüntetésre kerülne, visszaállna a felek közötti azon jogviszony, amelyben a felpereseknek jelentékeny összegű hátraléka áll fenn.

[26] Megítélése szerint az elsőfokú bíróság ítélete anyagi jogszabályt is sért. A Ptk. 199. §-ában írtak szerint egyoldalú nyilatkozatból csak a jogszabályban megállapított esetekben keletkezik jogosultság a szolgáltatás követelésére; az egyoldalú nyilatkozatokra – ha a törvény kivételt nem tesz – a szerződésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. Mindebből kitűnően azokra az egyoldalú jognyilatkozatokra kell alkalmazni a szerződésekre vonatkozó Ptk-beli szabályokat, amelyekből szolgáltatásra való jogosultság illetve kötelezettség, tehát jogviszony keletkezik. Az érvénytelenség egy, a szerződés vagy a szerződéses rendelkezés semmisségéhez kapcsolódó közvetlen jogkövetkezmény. A Ptk. 321. § (1) bekezdéséből kitűnően a felmondás nem önálló jogügyletre irányul, hanem alakító jog, és azt a célt szolgálja, hogy a már fennálló jogviszonyt megszüntesse. A felmondást tartalmazó jognyilatkozathoz tehát nem fűzhetők az érvénytelenség Ptk. 237. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott jogkövetkezményei. Ha a felmondásra nem a jogszabályoknak megfelelően, illetve a szerződés alapján kerül sor, úgy a felmondás jogszerűtlen, annak pedig az a jogkövetkezménye, hogy a jogviszony továbbra is fennmarad. Az anyagi jogszabályi rendelkezések alapján ilyen tartalmú egyoldalú jognyilatkozat esetén tehát az érvénytelenség mint jogkövetkezmény nem alkalmazható.

[27] A tisztességtelenül felszámított összeg utólagos elszámolása nem érinti a felmondás jogszerűségét. Megítélése szerint ez következik az 54/2014. (XII. 10.) MNB rendelet 6. § (2) bekezdéséből, és annak a 3019/2017. (II. 17.) AB határozatban való értelmezéséből. Álláspontjának alátámasztására hivatkozott a BH2019.5.132. számú eseti döntésre. Mindebből az következik, hogy a felmondás jogszerűségét a Ptk. 525. § (1) bekezdés e)

pontja alapján kell megítélni, amelynek alapján a felpereseknek tartozása áll fenn, és emiatt a felmondás jogszerű volt.

[28] Utalt precedensként az 1/2018. számú gazdasági elvi határozatban foglaltakra, valamint a Kúria Pfv.I.20.313/2019/5. számú ítéletére, hangsúlyozva, hogy az azonnali hatályú felmondást közokirati formában tartalmazó közokirat nem más mint a Kjtv. 111. §-a szerinti ténytanúsító közokirat, amelyhez nem fűzhetők a 120. § (1) bekezdés b) pontja szerinti következmények. Mindebből következően a felperesek által vélt „ügyleti akaratból”, vagy annak hiányából eredő jogkövetkezmények sem fűzhetők ezen nyilatkozathoz. Hivatkozott a CKOT 2019.04.16.35. számú állásfoglalására is. Utalt az új Pp. 323. § (2) bekezdése közokiratra vonatkozó szabályaira, amely szerint annak valóságtartalmát, érvényességét a törvény által alapított vélelem védi, így nem az alperes terhére esik annak bizonyítása az új Pp. 265. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel, hogy a perbeli közokirat valóságtartalma milyen okból áll fenn, vagy minek okán érvényes az okirat.

[29] A kölcsönszerződés I.4. pontjában a hitelintézet kimutatásait mint aggálytalan tartalmú bizonyítékot fogadták el a felek a felperesek tartozásának/hátralékának vonatkozásában. E szerződési rendelkezés az 1/2018. számú gazdasági elvi határozat értelmében nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, ezért a bizonyítási terhet sem fordítja meg a fogyasztó számára hátrányosan. A közjegyzői okirat záradékolása útján indult végrehajtás nem minősül alkotmányellenesnek, ezért a csatolt kimutatás alkalmas arra, hogy a felmondás jogszerűségét igazolja.

[30] A felperesek közokiratba foglalt tartozáselismerő nyilatkozatot tettek, az elsőfokú bíróság jogsértő módon telepítette a bizonyítási terhet az alperesre.

[31] A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték. A megállapítási kereset jogszabályi feltételeit illetően hangsúlyozták, a Szegedi Törvényszék téves joggyakorlata a végrehajtás megszüntetése iránti peres eljárásokban kizárta a felmondás érvénytelensége, illetve a felmondásban rögzített lejárt tartozás vizsgálatát, azt áttenni rendelte a törvényszékhez, ez azonban nem jelenti, hogy az új Pp. hatálya alatt előterjesztett kereseti igény lenne. Utaltak arra, az új Pp. hatálya kizárja a végrehajtás megszüntetése iránti per indítását azon az alapon, hogy az alapszerződés illetve annak felmondása érvénytelen. A szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti perben a Pp. 123. §-ában írt feltételek fennálltát vizsgálni nem kell, ennek kapcsán hivatkoztak az 5/2003. PJE határozatra, illetve az uniós jogra. Erdemben is megalapozott az elsőfokú bíróság álláspontja, hogy a felmondás időpontjára vetítve kell meghatározni a túlfizetés összegét, amelynek fennálltát az alperes sem tette vitássá.

Az ítéltábla döntésének indokai

[32] A fellebbezés alaptalan.

[33] Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő következtetést vont le, az ítéltábla döntésének indokaival is egyetért.

[34] A fellebbezés kapcsán az alábbiakra mutat rá:

[35] Alaptalanul hivatkozott az alperes fellebbezésében arra, hogy az elsőfokú bíróság a jogvitát nem az arra alkalmazandó eljárási szabályok alapján bírálta el. Az új Pp. alkalmazhatóságának kizártságát illetően foglalt állást a Kúria a (.....) számú végzésében, kifejtett álláspontjával az ítéltábla egyetért. Az új Pp. 630. § (1) bekezdése szerint annak rendelkezéseit a 2018. január 1-jén és az azt követően indult ügyekben kell alkalmazni. A

polgári eljárás egységes szabályrendszert jelent, ebből következően az ügy fogalmát is egységesen kell kezelni. Az ügy az a perben szereplő jogvita, amelyben a bíróságnak döntenie kell. Az indult ügy (per vagy nemperes eljárás) valamely jogvitának az első ízben bíróság elé terjesztését jelenti. A bírósági ügy akkor indul meg, amikor a perben a keresetlevelet benyújtják. A 2018. január 1-jén hatályba lépett új Pp-t tehát azokban az újonnan indult önálló peres és nemperes eljárásokban kell alkalmazni, amelyek megindítására irányuló kérelmet a hatálybalépése napján, vagy azt követően terjesztették elő a bíróságon (Az új Pp. jogértelmezési kérdéseivel foglalkozó Konzultációs Testület 2018. január 12-i ülés 23. számú állásfoglalása). Ez következik a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 01.) IM rendelet (BÜSZ) 2. § 2., 7., 12. pontjaiból, valamint 23-24. §-aiból is. Jelen eljárás a felperesek 2015. október 2. napján benyújtott keresetlevelével indult, a perben mindvégig hivatkoztak a felmondás jogszerűtlenségére. A kifejtettekre tekintettel a Pp. szabályainak alkalmazandóságát nem érinti az a tény, hogy a felmondás jogszerűtlenségének megállapítására vonatkozó határozott kereseti kérelmet 2018. január 1. napját követően terjesztették elő.

[36] A kifejtettekre figyelemmel azt, hogy a megállapítási kereset jogszabályi feltételei fennállnak-e, nem az új Pp. 172. § (3) bekezdésében, hanem a Pp. 123. §-ában írtak alapján kellett elbírálni.

[37] A felperesek fellebbezési ellenkérelmében írtakkal összefüggésben utal az ítéltábla arra, a kereset tárgya nem a szerződési feltételek érvénytelenségének a megállapítása, ezért a jelen jogvitában a Ptk. 239/A. §-ának alkalmazására nem kerülhet sor. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződés egyes rendelkezéseinek érvénytelenségére való hivatkozás a felmondás jogellenességének megállapítására irányuló kereset egyik indoka, ezért a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a megállapítási kereset előterjesztésének eljárásjogi feltételei fennállnak-e.

[38] A Pp. 123. §-a szerint – a számadási kötelezettség megállapítására irányuló kereseti kérelmen kívül – megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperesek jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperesek a jogviszony természeténél fogva, vagy a kötelezettség lejártának hiányában, avagy valamely más okból teljesítést nem követelhetnek. Az idézett jogszabályi rendelkezésből következően a megállapításra irányuló kereset előterjesztésének két konjunktív feltétele van: a jogvédelem szükségessége, és a teljesítés követelésének kizártsága. E két feltétel bármelyikének hiánya esetén megállapítási kereset nem indítható (BDT2005. 1250). A jelen ügyben a követelés teljesítésének kizártsága nem vitatható. Erre figyelemmel abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a felperesek jogvédelmi helyzetben vannak-e, jogaik megóvása végett szükséges-e a megállapítási kereset előterjesztése. Egyetért az ítéltábla az elsőfokú bíróság e körben elfoglalt álláspontjával. Az ítéltábla kiemeli, a perindítás időpontjára figyelemmel a felperesek által kezdeményezett végrehajtás megszüntetése iránti pert a Pp. 2017. január 1. napját megelőzően hatályos szabályai szerint kellett elbírálni. A felperesek a felmondás érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét az általa megjelölt szerződési feltételek tisztességtelensége okán való érvénytelenségére is alapította, az erre vonatkozó kereset elbírálására csak a 2017. január 1. napját követően indult ügyekben kerülhetett sor a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozási perben a Pp. ezen időponttól hatályos 370/B. §-a alapján. A felpereseknek tehát jogvédelme érdeke fűződött a megállapítási kereset előterjesztéséhez.

[39] Az alperes fellebbezésében hivatkozott BH2018. 81. számú eseti döntésben a Kúria a közjegyző ellen indult megállapítási kereset kapcsán fejtette ki az álláspontját. Abban a felperesek a közjegyző által készített okirat közokirati jellegét vitatták, annak

érvénytelenségére illetve nem létezésére hivatkoztak. Így ez az eseti döntés a felperesek kereseti kérelme tekintetében nem irányadó.

[40] Mindezek alapján a felperesek keresete érdemben bírálható volt. Az elsőfokú ítélet meghozatalát követően a Kúria a 4/2021. PJE határozatában egyértelműen állást foglalt abban a kérdésben, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések részleges semmissége miatt szükséges elszámolási kötelezettséget előíró DH2. tv. szerinti elszámolás nem zárja ki, hogy a bíróság a polgári jog szabályai szerint utólag vizsgálja, hogy alapos volt-e a pénzügyintézet részéről a szerződésnek az adós fizetési késedelmére alapított felmondása. Döntése indokolásában a Kúria megállapította, nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a fogyasztó a felmondás jogellenességének, a jogviszony fennállásának megállapítása iránt keresetet indítson, ebben a perben érdemben vizsgálható, hogy a felmondásban megjelölt indok fennállt-e, és alkalmas volt-e arra, hogy a jogviszony megszüntetését megalapozza, a felmondás pedig mindezekre figyelemmel alapos volt-e (IV.4. pont). Rámutatott, a szerződés részleges érvénytelensége esetén az érvénytelen kikötések kiesnek a szerződésből, azokhoz – az érvénytelenség általános jogkövetkezményének megfelelően – joghatás nem fűződhet. A kölcsönszerződés érvénytelen kikötése alapján ezért az adósnak nem keletkezhet fizetési kötelezettsége, a törlesztőrészletek érvénytelen szerződéses rendelkezésen alapuló részének nem teljesítésével nem eshet késedelembe, szerződésszegés e körben nem valósulhat meg (IV.5. pont).

[41] Az alperes a felperesek fizetési késedelmére alapítottan mondta fel a szerződést. A fizetési késedelemre alapított felmondás jogszerűségének megítélése során vizsgálni kell, hogy az adósnak keletkezett-e lejárt tartozása, vagyis késedelembe esett-e, és a késedelem – a mértékére, illetve a hátralék összegére figyelemmel – okozott-e olyan érdeksérelmet a hitelezőnek, amely a Ptk. 525. § (1) bekezdés e) pontja alapján megalapozhatja a szerződés azonnali hatályú felmondását. A jogegységi határozatból kitűnően nincs akadálya annak, hogy a DH1 tv. szerint tisztességtelenül felszámított árfolyamrés, illetőleg kamatemelések miatti túlfizetés elszámolásra kerüljön oly módon, hogy a bíróság a felmondás időpontjára vetítve vizsgálja, áll-e fenn az adósnak olyan késedelve, amely az azonnali hatályú felmondást megalapozza. Erre tekintettel nincs jelentősége annak, hogy a felperesek a felmondás időpontjában nem tették vitássá, hogy hátralékuk állt fenn. A jelen perben a keresetük egyik indoka éppen az volt, hogy a tisztességtelenül felszámított összegek elszámolására tekintettel túlfizetésben voltak.

[42] Téves az alperesnek a bizonyítási kötelezettség körében kifejtett érvelése. Lényeges az, hogy a saját maga által végzett számítás alapján nyilatkozott úgy, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek figyelmen kívül hagyásával a felmondás időpontjában a felpereseknek nem állt fenn hátraléka. Erre figyelemmel – ahogyan azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította – a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján korábbi nyilatkozatának az ellenkezőjét az alperesnek kellett volna bizonyítania. A bizonyítási teherre vonatkozó és a mulasztás jogkövetkezményeire történő tájékoztatás ellenére azonban az alperes bizonyítást nem ajánlott fel, olyan számítást, amely alapján a tisztességtelenül felszámított összeg figyelmen kívül hagyásával is állt fenn a felpereseknek a felmondás alapjául szolgáló hátraléka, nem terjesztett elő. Változatlanul eltérő jogi álláspontját hangsúlyozta azt, hogy az érvénytelen szerződési feltételek alapján felszámított összeg felmondást is érintő elszámolására nem kerülhet sor.

[43] A kifejtettekre tekintettel a jogvita elbírálását nem érintik a fellebbezésben hivatkozott, az ún. ténytanúsítványra, valamint az alperesi hitelező nyilvántartásának elfogadására vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége tárgyában hozott eseti döntések.

[44] Egyetért az ítéltábla az alperes érvelésével, miszerint annak, hogy a szerződést úgy mondta fel, hogy az adósnak nem állt fenn a felmondás alapjául szolgáló késedelve, nem a

felmondás érvénytelenségét, hanem jogszerűtlenségét eredményezi. A Pp. alkalmazása során kialakult gyakorlat szerint a jogcímhez kötöttség nem érvényesül, mert a bíróság feladata a kereseti kérelem alapjául szolgáló jogviszony elbírálása, ezt nem akadályozhatja meg az, hogy a felperesek a követelés jogcímét nem, vagy tévesen jelölte meg (EBH.2006. 1422). E tekintetben tehát az elsőfokú ítélet pontosításra szorult.

[45] Minderre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes döntését - annak rendelkező részbeni pontosításával - a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[46] Az alperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperesek 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése és 4/A. §-a szerint megállapított ügyvédi munkadíjából álló másodfokú perköltségének a megfizetésére 3 munkaóra figyelembevételével.

Szeged, 2021. október 6.

Dr. Béri András sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró